

Заслужена А.А.

викладач,

Національний авіаційний університет

ПЕРЕВАГИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАВЧАННІ МАГІСТРІВ З ФІЛОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена огляду спеціальних методів навчання англійської мови. Приділяється увага характеристиці основних підходів до навчання англійської мови магістрів з філології. Обґрунтовано доцільність використання комп'ютерних технологій в процесі мовленнєвої підготовки магістрів з філології.

Ключові слова: навчання англійської мови, магістри з філології, комп'ютерні технології, методи навчання.

Аннотация. Статья посвящена обзору специальных методов обучения английскому языку. Уделяется внимание характеристике основных подходов к обучению английскому языку магистров филологии. Обоснована целесообразность использования компьютерных технологий в процессе речевой подготовки магистров филологии.

Ключевые слова: обучение английскому языку, магистры филологии, компьютерные технологии, методы обучения.

Annotation. The article is devoted to an overview of special methods of teaching English. Attention is paid to the characteristics of the main approaches to English language teaching of masters of arts. Practicability of using computer technology in the process of speech preparation of masters of philology is proved.

Keywords: English language training, masters of arts, computer technology, methodological approaches.

Вступ. Серед пріоритетних напрямів державної політики в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітнього простору визначено проблеми постійного підвищення якості освіти,

модернізації її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розробка та впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій [1, 70]. Тому сучасний етап оновлення системи національної освіти потребує пошуків та створення інноваційних навчальних технологій та методик.

Науковцями активно досліджується проблема використання комп'ютерних технологій при вивченні іноземних мов, зокрема й англійської. Можливості та перспективи ефективного використання Інтернет-ресурсів вивчаються багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема такими, як Р. Гуревич, Т. Гусак, І. Клименко, П. Сисоєв, Є. Полат, Дж. Шейлз, Берні Додж, Том Марч, Річард Вернер та ін.

Метою даної статті є обґрунтування необхідності використання комп'ютерних технологій у практиці підготовки магістрів з філології у вищій школі України.

Виклад основного матеріалу статті.

Студенти ВНЗ, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр», опановують й іноземну мову. Особливістю викладання англійської мови як іноземної для магістрантів є зорієнтованість її змісту на розвиток у них інноваційного мислення. С.С. Коломієць обґрунтовує доцільність використання з цією метою методів активізації інноваційного потенціалу: знайомство з алгоритмами роботи над дослідницьким проектом, обговорення запропонованих етапів дослідження, оцінка рішень, вибір ідей, виконання вправ, спрямованих на розвиток професійної креативності; створення евристичних ситуацій, які передбачають генерування альтернативних рішень проблем, окрім поглибленої роботи з іншомовними науковими джерелами з проблематики магістерської дисертації. Відомо, що креативний потенціал студентів активізується через когнітивну діяльність, «в яку входять процеси сприймання, мислення, пізнання, пояснення, розуміння і продукування нових знань при створенні вторинних текстів, що може розглядатись як найважливіша умова розвитку інтелекту, формування власного когнітивного стилю» [2, с. 150]. Така складність створення певних умов для розвитку креативного

потенціалу магістрів зумовлює потребу використання різних підходів та різних методів до вивчення іноземної мови.

З огляду на зазначене вище виникає доцільність здійснення аналізу особливостей використання спеціальних методів навчання іноземної мови: граматико-перекладацького, прямого, аудіомовленнєвого, суггестопедії, безмовного, методу загальної фізичної реакції, природного та комунікативного.

Використання граматико-перекладацького методу базується на переконанні, що різні види знання пов'язані з роботою окремих відділів мозку. Основна мета навчання мови не спрямовується на розвиток її розмовної, комунікативної складових, а на вправління мозку і формування здатності читати цією мовою. Основні особливості використання даного методу: вивчення граматичних аспектів мови та використання перекладу як засобу констатації розуміння. Спілкування з використанням мови не є метою навчання, і тому заняття проводяться здебільшого рідною мовою, не приділяється увага виробленню орфоепічних навичок. Наслідком навчання англійської мови з використанням граматико-перекладацького методу є сформованість здатності правильно користуватися граматичною нормою мови, перекладати відповідні тексти. Однак студенти, які протягом декількох років вивчають таким чином англійську мову, не набувають здатності говорити цією мовою.

Німецький вчений і психолог Ф. Франкл (F. Frankle) на основі роботи Гауін (Gouin), що спостерігав за вивченням мови дітьми в природних умовах, теоретично обгрунтував прямий метод вивчення іноземної мови, який базувався на встановленні прямого зв'язку між формами і змістом в мові-реципієнті.

Відмінністю прямого методу від класичного є заборона використання рідної мови. Акцент робиться на прямих асоціаціях, які студент відшукує між об'єктами, поняттями і відповідними словами в мові-реципієнті. Основним завданням для студентів за використання цього методу є навчання думати і

говорити англійською мовою без використання рідної мови. З цією метою виникає доцільність щодо використання значної кількості наочності для підвищення рівня розуміння інформації, яка пропонується для вивчення. Інструкції, котрі даються студентам, пов'язуються із темою, яка вивчається. Студенти також поглиблюють граматичний і культурний аспекти оволодіння мовою за рахунок вивчення окремих тем. Даний метод найбільш широко використовується в мовних школах Берлиця, розташованих по всьому світу. Студенти цих шкіл, як правило, вмотивовані дорослі, які підвищують рівень володіння іноземною мовою для реалізації бізнес-цілей.

Аудіомовний метод, популярний в 1960-х роках, був заснований на припущенні, що мова (а не написання) являє собою набір звичок. Акцент робився на запам'ятовуванні серії діалогів і на механічному вправленні щодо використання мовних структур для розвитку усного мовлення. Проте через роки студенти пам'ятали лише завчені діалоги, але не могли говорити іноземною мовою, яку вони вивчали. Таким чином, підхід не був ефективним для досягнення головної мети вивчення іноземної мови – формування комунікативної здатності.

Метод суггестопедії був розроблений болгарським психіатром-педагогом Г. Лозановим, який намагався усунути психологічні бар'єри у спілкуванні створенням сприятливої атмосфери. "Я думаю, що я можу, я знаю, що можу" - є одним із основоположних принципів використання цього методу. У даному контексті діалоги представлені в покращеному вигляді через творчі уявлення, репетиції ролей забезпечують необхідну практику. Незважаючи на певні переваги, даний метод не може бути широко застосований у навчанні великих груп. Водночас відсутній його опис та аналіз у підручниках, що також зменшує ймовірність його широкого використання.

Г.А. Китайгородська збагатила теорію Г. Лозанова новими методичними положеннями, разом з колегами обґрунтувавши метод активізації можливостей особистості та колективу. Серед основних вимог високої ефективності

засвоєння інформації під час інтенсивного навчання є: бажання навчатися, принцип радості, принцип повної релаксації, принцип концентрації [3, 54-55].

У навчанні англійської мови використовують також безмовний підхід, розроблений Каліб Гаттегно (Caleb Gattegno). Основним принципом із його застосування є відповідальність студентів за своє навчання: вони є ініціаторами навчання і здатні незалежно набувати мову, працюючи разом і намагаючись відтворити те, що було змодельоване педагогом. Використання такого складного методу вимагає від викладача спеціальної інтенсивної підготовки. Адже результати досліджень свідчать про те, що традиційно викладачі спілкуються зі студентами на заняттях з іноземної мови від 65% до 95% всього часу.

Психолог Джеймс Ашер (James Asher) розробив метод загальної фізичної реакції, заснований на принципі: люди навчаються краще, коли вони беруть участь у процесі навчання фізично і мисленнєво. Студенти мають відповідати невербально на серії команд, педагогам необхідно широко використовувати наочність. Команди стають все більш складними у міру розвитку розуміння на слух знання предмета. Наприклад, за допомогою наочності студенти можуть запропонувати здійснити класифікацію видів транспорту і т. ін. Після того, як вони навчаться реагувати на серії команд і зможуть самі їх давати, педагогом пропонуються завдання з таких видів мовленнєвої діяльності, як читання та письмо. Проте увага акцентується на аудіюванні в міру розвитку усних умінь. Ще одним продуктивним способом використання методу загальної фізичної реакції є використання логічно послідовних дій, відомих як серії Гауін (Gouin series). Перевагами використання цих серій є те, що вони пов'язують мову з діями і візуальними ефектами, що, у свою чергу, покращує розуміння; сприяють виробленню умінь з використання словесної та фізичної поведінки, що робить їх особливо корисними для навчання культурної моделі поведінки; легко пригадуються через підкріплення фізичними діями, візуальним супроводом, логічною послідовністю, зверненням до кількох сенсів,

завершеністю (початок, середина і кінець); є ефективним способом розвитку навичок читання і письма.

Природний підхід був розроблений Трейсі Террелл (Tracy Terrell), основна мета якого є формування негайної комунікативної компетентності. Ключем до осягнення мови та усного продукування є набуття відповідного словникового запасу. Даний підхід ґрунтується на засвоєнні іноземної мови як при природному порядку розвитку рідної мови. Проходячи першу стадію оволодіння мови - «період мовчання», студенти мають можливість реагувати рідною мовою. Головна увага приділяється виробленню умінь розуміння, що демонструється рідною мовою. Накопичивши необхідний словниковий запас і пройшовши проміжні рівні раннього репродукування, студент досягає 4-го рівня «проміжного володіння», маючи необхідні навички для соціальної взаємодії.

Комунікативний підхід до викладання англійської мови базується на таких теоретичних передумовах: комунікативному принципі (заходи, які включають комунікативне сприяння в оволодінні англійською мовою), принципі виконання завдання (діяльність, яка сприяє оволодінню мовою, яку вивчають студенти при виконанні конкретних завдань) і принципі осмисленості (студенти залучені до діяльності, яка сприяє автентичному та цілеспрямованому використанню мови). Основною метою використання цього підходу для студента є стати комунікативно компетентним. Тому обов'язково застосовуються інтерактивні мовні ігри, діяльність з обміну інформацією, соціальна взаємодія, експромт-відповіді, а також використовуються автентичні матеріали (наприклад, газети для проведення усних дискусій щодо поточних подій). Очевидно, що використання одного з описаних підходів у процесі навчання іноземної мови не дозволяє студенту в достатній мірі оволодіти необхідними компетенціями для професійної діяльності. Тим не менше, використання даних підходів сприяє розвитку окремих компетенцій.

А тому доречно, на нашу думку, в умовах вищої школи для досягнення цілей професійного розвитку, комунікативних, пізнавальних і зовнішніх цілей

при навчанні англійської мови використовувати окремі елементи прямого методу (орієнтовані на розвиток у студента здатності думати і говорити англійською мовою), методу загальної фізичної реакції із залученням студентів до процесу навчання фізично і мисленнєво; природного підходу (включаючи аудіювання, відповідну реакцію, відтворення мови усно і письмово), комунікативного (орієнтованого на розвиток комунікативної компетентності) [4, 63-74].

Особливості використання певних методів та підходів при навчанні англійської мови визначаються й рівнем кваліфікації, яка присвоюється студентам після закінчення ВНЗ. Об'єктом нашого наукового інтересу є студенти ОКР «Магістр». У 8 ст. Закону України «Про вищу освіту» (№ 2984-III від 17 січня 2002 року) представлена така характеристика даного освітньо-кваліфікаційного рівня: магістр здобуває на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності [5]. Оскільки зміст вищої освіти зумовлений цілями та потребами, перспективами розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва, то вищу освіту потрібно розглядати як результат підготовки магістра за конкретним напрямом, беручи до уваги вимоги до випускника та його місце у структурі галузей економіки. На сучасному етапі вища школа в Україні не має єдиної освітньої програми підготовки магістра з філології, освітні кваліфікаційні характеристики та освітні програми підготовки знаходяться у стадії розробки.

З огляду на зазначене, викладачеві іноземної мови, який забезпечує навчання магістрів, слід враховувати наступні особливості, зумовлені як специфікою їхньої підготовки, так і особливостями функцій фахівця певної галузі: магістр має володіти іноземною мовою на такому рівні, який дозволяв би йому успішно займатися академічною роботою, пошуковою діяльністю (кваліфікаційна робота, яка виконується під час навчання у магістратурі,

передбачає проведення наукових досліджень з проблем відповідної галузі); бути здатним пройти шлях до кандидата наук). Для досягнення цих цілей магістру потрібно набутися та оволодіти певними вміннями (робота з іншомовними джерелами, встановлення та підтримка контактів з іноземними колегами, виконання діяльності інноваційного характеру). Найбільш поширеними методами навчання на заняттях з магістрантами мають бути активні методи, наприклад, бесіда, спільне обговорення, дискусія, виконання практичних вправ, ділові ігри.

Відповідно до нової концепції підготовки магістрів, освітні програми з підготовки студентів цього ОКР будуть поділені на дослідницькі, професійні, кар'єрні [6]. «Кар'єрний магістр – це формат післядипломної освіти. Магістри дослідницької програми є потенційними винахідниками та вченими. Їхня програма включає більшу кількість «наукових» годин. Магістри професійної програми набувають більше фахових та управлінських компетенцій» [7].

Удосконалення професійної підготовки студентів ОКР «Магістр» є вкрай важливим завданням вітчизняної вищої школи. Це зумовлено тим, що ми живемо в епоху динамічних змін, яка вимагає швидкої реакції та здатності до соціалізації, та в інформаційну еру, коли комп'ютери продовжують входити у всі сфери життєдіяльності людини.

Тому хочемо зауважити, що використання комп'ютерних технологій у викладанні англійської мови для магістрів є доцільним та має певні переваги:

- надає мобільності студентам (доступ в інтернет, незалежність від комп'ютерної кімнати вдома чи в Інтернет - кафе);
- комп'ютерні технології є інтегрованою частиною життя сучасних студентів;
- комп'ютерні технології, особливо Інтернет, презентують нові можливості з аутентичними завданнями та матеріалами, надають доступ до готових ELT матеріалів;
- Інтернет пропонує можливості співпраці та спілкування між студентами різних територіальних місць, країн;

- надають можливості практики чотирьох головних навичок: говоріння, аудіювання, письмо, читання [8, с.10-11];

- розроблені системні матеріали;
- викликають інтерес у студентів.

Також комп'ютерні технології надають ряд певних переваг для викладачів англійської мови як другої іноземної:

- пропонують опубліковані матеріали як курс книги-coursebooks і ресурс книги-resourcebooks;

- є ефективним засобом для організації навчального процесу у групах, парах, забезпечуючи необхідними матеріалами (до чотирьох студентів на один комп'ютер);

- сприяють проведенню онлайн-навчання для викладачів з використання комп'ютерних технологій у навчанні студентів;

- надається онлайн-підтримка або підтримка через дискусійні форуми;

- надають можливість виконувати взаємодоповнюючі види діяльності, такі як збір даних проєктів по електронній пошті, вебквест, створення електронних матеріалів для перегляду книги-coursebook з певної теми;

- для курсу книги-coursebook створені вебсторінки не веб-сайті, список рекомендованих веб-сайтів для кожного розділу, CD-ROM та/або DVD [8,с.175].

Висновки. Сучасним викладачам англійської мови при роботі з магістрантами доцільно активно використовувати комп'ютерні технології, тому що їх застосування об'єднує переваги усіх описаних вище підходів і методів вивчення іноземної мови: акцентується увага на правильній вимові, пропонується велика база наочності,забезпечується задіяність у навчальному процесі всіх студентів, що дає їм відчуття причетності та успішності, вивчення мови пов'язане з діями і візуальними ефектами; комп'ютерні технології є засобом запровадження особистісно зорієнтованого підходу.

Література

1. Дубасенюк О. А. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти // *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи* : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
2. Коломієць, С. С. До питання цілей навчання іноземних мов в університеті дослідницького типу // *Взаємодія одиниць мови та мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 28 березня 2014 року, м. Київ / НТУУ «КПІ» ; [ред. О. В. Ткачик]. – Київ : НТУУ «КПІ», 2014. – С. 149-152
3. Захарчук С.А. Интенсивное обучение: принципы суггестологии для достижения эффективности обучения иностранным языкам/ Захарчук С.А.//*Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ, 6-7 червня 2014р.)* / За заг. Ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. – К.: «Талком», 2014.- 427 с.
4. "Fundamentals of Teaching English to Speakers of Other Languages in K-12 Mainstream Classrooms," 3rd ed. by Zainuddin et al/ Kendall Hunt Publishing Co., 2011, p. 537.
5. Закон України «Про вищу освіту». – К.: АТ «Книга», 2002. – 96 с.
6. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні / Наказ МОН № 99 від 10.02.10 року // <http://osvita.ua>
7. Балабанова К. Є. Особливості підготовки магістрів технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах // - режим доступу://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Balabanova.php
8. Gavin Dudeney, Nicky Hockly. *How to teach English with technology.*- Pearson Longman, 2007, p. 192.

References:

1. Dubasenyuk O. A. *Uprovadzhennya osvithnix innovacij v sy`stemi vy`shhoyi osvity` // Innovaciyi u vy`shhij osviti: problemy`, dosvid, perspekty`vy` : monografiya / za red.P. Yu. Sauxa. – Zhy`tomy`r: Vy`d-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2011. – 444 s.*
2. Kolomiyecz`, S. S. *Do py`tannya cilej navchannya inozemny`x mov v universy`teti doslidny`cz`kogo ty`pu // Vzayemodiya ody`ny`cz` movy` ta movlennya: komunikaty`vno-kognity`vny`j, sociokul`turny`j, perekladoznavchy`j i metody`chny`j aspekty` : materialy` Mizhnarodnoi naukovoprakty`chnoi konferenciyi 28 bereznia 2014 roku, m. Ky`yiv / NTUU «KPI» ; [red. O. V. Tkachy`k]. – Ky`yiv : NTUU «KPI», 2014. – S. 149-152*
3. Zaxarchuk S.A. *Y`ntensy`vnoe obucheny`e: pry`ncy`py suggestology`y` dlya dosty`zheny`ya efekty`vnosti` obucheny`ya y`nostrannym yazykam/ Zaxarchuk S.A.//«Shlyaxy` podolannya movny`x ta komunikaty`vny`x baryeriv: metody`ka vy`kladannya gumanitarny`x dy`scy`plin studentam nemovny`x special`nostej»: materialy` II Mizhnarodnoi naukovoprakty`chnoi konferenciyi (m.Ky`yiv, 6-7 chervnia 2014r.) / Za zag. Red. A.G. Gudmanyana, O.G. Shostak. – K.: «Talkom», 2014.- 427 s.*
4. "Fundamentals of Teaching English to Speakers of Other Languages in K-12 Mainstream Classrooms," 3rd ed. by Zainuddinetal/ Kendall Hunt Publishing Co., 2011, p. 63-74, 537.
5. *Zakon Ukrayiny` «Pro vy`shhu osvitu».* – K.: AT «Kny`ga», 2002. – 96 s.
6. *Pro Konceptiyu organizaciyi pidgotovky` magistriv v Ukrayini / Nakaz MON # 99 vid 10.02.10 roku // <http://osvita.ua>*
7. Balabanova K. Ye. *Osobly`vosti pidgotovky` magistriv texnichny`x special`nostej u vy`shhy`x navchal`ny`x zakladax // - rezhy`m dostupu://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Balabanova.php*
8. Gavin Dudeney, Nicky Hockly. *How to teach English with technology.*- Pearson Longman, 2007, p. 192.